

MOBNING – EN KULTURKAMP

Af **Lars Qvortrup**
Dekan, DPU

lq@dpu.dk

* Der foregår en kulturkamp i skolen. En kulturkamp mellem opdragelse og uddannelse.

Ifølge traditionen – og traditionen rækker i dette tilfælde tilbage til 1700-tallets uddannelsesfilosofi – skal forældrene tage sig af opdragelsen, mens skolen varetager uddannelsen. Spørgsmålet og genstanden for den kulturelle strid er, hvor grænsen går. Hvor hører opdragelsen op, og hvor begynder uddannelsen?

Mobning er et godt eksempel på denne strid. Vi er, så vidt jeg ved, alle imod mobning, selv om det undertiden kan være svært at definere, hvad det er. Men hvem har ansvaret for, at skolen er ’mobbefri’? Forældrene, skolen eller skolemyndighederne?

I mange år har det været anset for progressivt at give skolen det størst mulige ansvar. Ifølge denne tankegang er det skolens – og måske skolemyndighedernes – opgave at sørge for, at der ikke mobbes. Tilsyneladende har man gjort Immanuel Kants ord til sine egne:

”Ved den nuværende opdragelse (*dvs. den huslige, LQ*) opnår mennesket ikke fuldt ud målet med sin eksistens. Thi hvor forskelligt lever ikke mennesker! En ensartethed blandt dem kan kun finde plads, hvis de handler ifølge nogle grundsætninger, og disse grundsætninger skal blive til deres anden natur. Derfor er den offentlige opdragelse bedre end den huslige, thi først i det offentlige forum kan mennesket eksistere som alment menneske.”

Men hvorfor, som sagt? Hvorfor er det skolens opgave ikke blot at sørge for den faglige uddannelse, men også den almene dannelse og opdragelsen af børnene? Og hvorfor udstrækkes ansvaret til ikke alene at omfatte børnene, men også, indirekte og direkte, forældre og hjem? Skal skolen opdrage samfundet? Skal skolen skabe det ’almene menneske’?

Spørgsmålet har været anskuet som en rettighedskamp. Her betaler vi, forældrene, igennem skatten for vores børns skole. Ergo skal vi også have mest muligt ud af den. Undervisning, ja, men også alt muligt andet, fra sikker sex over sund mad til renlighed og cykelhjelme. Og i det repertoire har mobning sin naturlige plads. Skolen må sørge for, at børnene behandler hinanden ordentligt.

”Hvad gør forældrene, når Peter og Lise mobber hinanden? Ringer de til skolelederen og påpeger, at dette er en overtrædelse af skolens ’handleplan mod mobning’?”

Men er det nu så progressivt? Her er tre argumenter, der peger den modsatte vej:

For det første er skolens ressourcer ikke ubegrænsede, og jo mere tid vi bruger på opdragelse, des mindre er der til kerneydelsen: den faglige undervisning. Kun den, der – ligesom i forhold til hospitalernes ventelister – tror, at de offentlige ressourcer er uden ende, mener, at de kæmper en kamp, som udelukkende rummer gevinster og ingen omkostninger ved ufortrødent at udvide kravene til, hvad det offentlige skal yde.

For det andet spiller skole og hjem forskellige roller: Skolen leverer professionelle undervisningsydelser. Forældrene leverer kærlighed og omsorg. Hvor hører mobning hjemme i det repertoire?

For det tredje er konsekvensen af, at man forlanger, at skolen skal opdrage både børn og hjem, en umyndiggørelse af forældrene. For det frie individ er det individ, der varetager sin egen opdragelse. Det frie individ er det menneske, der former sig selv og sine børn.

Så hvad gør forældrene, når Peter og Lise mobber hinanden? Ringer de til skolelederen og påpeger, at dette er en overtrædelse af skolens ’handleplan mod mobning’? Forlanger de, at klasselæreren og mobbe-konsulenten rykker ud? Går de på kommunens hjemmeside og leder efter den kommunale mobbe-ombudsmand?

Eller griber Peters far telefonen og ringer til Lises mor og siger: ”Hey, vi har da vist et problem. Skulle vi ikke mødes over en kop kaffe for at aftale, hvad vi gør ved det?”

Og hvad gør skolen? Fortæller den forældrene, at mobning er et problem, som er så komplekst, at det udelukkende kan varetages af skolen og skolens eksperter? Eller tilskynder den tværtimod forældrene til selv at varetage de problemer, der har med opdragelse at gøre, gerne, naturligvis, med råd og vejledning fra skolens side?

Det er her, den moderne kulturkamp mellem opdragelse og uddannelse foregår. Det er her, skolen endnu engang må forholde sig til det klassiske dilemma – og ja, også det kan føres tilbage til Kant – at opdragerens opgave er at forme børnene på en sådan måde, at de gør sig fri til at forme sig selv.